

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Universitat
Direcció General de Planificació,
Ordenació i Centres

HISTÒRIA DE L'ART (Batxillerat)

Finalitat de l'assignatura

L'assignatura d'història de l'art del segon curs del batxillerat té per objecte comprendre l'obra d'art com a manifestació de la creativitat humana al llarg de la història a partir de l'aprenentatge dels elements bàsics del llenguatge artístic i dels caràcters essencials de cadascuna de les arts visuals. El coneixement dels exemples més rellevants de l'art universal constitueix una formació bàsica de caràcter humanístic que ajudarà l'estudiant del batxillerat a interpretar i valorar els fenòmens artístics com a fets representatius de l'home de cada temps i lloc i a relacionar-los amb els esdeveniments històrics, socials i culturals i amb els diferents àmbits geogràfics en els quals es varen crear les obres.

En la disciplina d'història de l'art s'intenta analitzar el lloc que ocupa l'art en la vida dels éssers humans i, sobretot, com varen sorgir i es varen cultivar les expressions artístiques en cada situació històrica. També s'ha de reflexionar sobre com aquestes expressions artístiques varen marcar i varen identificar cada cultura. A partir dels orígens del món clàssic, es fa un ampli recorregut a través del temps i s'analitzen alguns dels moments més rellevants de la creació artística fins a la contemporaneïtat, tenint en compte els contextos socials en què varen néixer cada un dels estils i les principals característiques formals que presenten, així com les obres d'art i els artistes més representatius de cada període, bàsicament en el context de l'Europa occidental. Mitjançant la metodologia historicoartística, aquesta assignatura ajudarà els estudiants del batxillerat d'humanitats i de ciències socials a desenvolupar un esperit analític i crític, així com a acostar-se a les principals civilitzacions que hi ha hagut al llarg de la història i a estudiar les formes de representació que varen emprar i, per tant, la percepció que tenien del món.

És, doncs, necessari analitzar múltiples obres artístiques, i a més des d'un doble punt de vista: tenint en compte, d'una banda, el context històric i cultural en què es produeix l'obra i, de l'altra, les característiques específiques de l'obra. La

complexitat dels factors que intervenen en la creació de l'obra d'art i l'especificitat de cadascun dels llenguatges artístics exigeixen utilitzar un mètode d'anàlisi que integri diferents perspectives, entre les quals es poden assenyalar, almenys, la formal, la historicosociològica i la iconològica. La perspectiva formal s'ha de centrar en l'anàlisi del llenguatge artístic, els materials emprats, les tècniques i els processos de creació i les concepcions artístiques que manifesten les obres. La perspectiva historicosociològica ha de posar l'accent en el context històric en què es va crear l'obra i ha d'analitzar la relació artista-patró, les diferents formes de mecenatge i la consideració social de l'artista en el moment de creació de l'obra. Finalment, la perspectiva iconològica ha de permetre aproximar-nos al significat i a les intencions que l'autor ha volgut transmetre amb la seva obra i a centrar-nos en l'estudi dels temes i, si n'hi ha, de les relacions simbòliques i/o al·legòriques.

Tot i la necessitat de l'estudi teòric de les obres d'art, no podem defugir el fet que aquestes obres varen ser concebudes per al gaudi visual dels clients en particular i dels ciutadans de l'època en general. És per això que l'objectiu principal de l'assignatura no ha de ser només el coneixement teòric d'uns determinats llenguatges artístics en un context històric determinat, sinó que s'ha d'intentar, també, educar els alumnes en la valoració de la bellesa artística i aconseguir, tant com sigui possible, que augmenti la seva capacitat de gaudir amb la contemplació de les obres d'art.

Finalment, l'estudi de la història de l'art ha de contribuir al coneixement, la valoració i el gaudi del patrimoni historicoartístic, especialment l'espanyol i el del nostre entorn insular, com a exponent de la nostra memòria col·lectiva i del llegat que hem de conservar i transmetre a les generacions venidores. La importància del patrimoni artístic i els desafiaments que planteja el fet de conservar-lo, juntament amb el potencial de recursos que conté per al desenvolupament immediat i futur de la societat, constitueixen uns altres motius fonamentals que demanen una formació adequada per promoure'n el coneixement, el gaudi i la conservació com a llegat que s'ha de transmetre a les generacions del futur.

Estructura del currículum

L'assignatura d'història de l'art es divideix en sis blocs temàtics ordenats cronològicament:

Bloc 1. Arrels de l'art europeu: el llegat de l'art clàssic

Comprèn l'estudi de les principals manifestacions de l'art grecoromà. No s'ha de perdre de vista el fet que l'art grec i el romà han estat base, exemple i inspiració de molts dels estils artístics occidentals posteriors. Com que es tracta del primer bloc, es fa especial èmfasi en les qüestions terminològiques, ja que són de vital importància al llarg del curs.

Bloc 2. Naixement de la tradició artística occidental: l'art medieval

Inclou l'estudi de l'art de l'edat mitjana, un art al servei de la religió cristiana. S'hi estudia preferentment la configuració i el desenvolupament de l'art romànic i l'art gòtic a Europa i Espanya, sense oblidar les principals manifestacions del gòtic balear.

Bloc 3. Desenvolupament i evolució de l'art europeu al món modern

Comprèn l'estudi de l'art europeu dels segles XV al XVIII. La recuperació del llegat grecoromà del Renaixement i l'art barroc al servei de l'Església són els eixos principals d'aquest bloc.

Bloc 4. El segle XIX: l'art d'un món en transformació

En aquest bloc s'estudia el canvi radical en la concepció artística imperant fins a aquesta època, la revolució industrial i l'impacte dels nous materials en l'arquitectura, el naixement de l'urbanisme modern i els nous i canviants estils a les arts plàstiques: Romanticisme, realisme, impressionisme i simbolisme.

Bloc 5. La ruptura de la tradició: l'art a la primera meitat del segle XX

En aquest bloc s'estudien les avantguardes a les arts plàstiques —fauvisme, cubisme, futurisme, expressionisme, dadaisme, surrealisme i pintura abstracta—, a més de la renovació del llenguatge arquitectònic: el funcionalisme del moviment modern i

l'arquitectura orgànica. Es fa una referència especial al modernisme a les Illes Balears.

Bloc 6. La universalització de l'art des de la segona meitat del segle XX

En aquest bloc s'estudien les darreres tendències arquitectòniques: *high tech* o tardomodernisme, arquitectura postmoderna i desconstrucció. També s'hi analitzen les arts plàstiques posteriors a les avantguardes i, finalment, els nous sistemes visuals: fotografia, cinema, televisió, cartellisme, còmic, etc.

Orientacions metodològiques

Mètodes i propostes didàctiques

Hi ha moltes formes de transmetre els coneixements —des de les típiques classes magistrals, en què el docent és el centre de l'activitat a l'aula i els alumnes són uns simples receptors de coneixements, a la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació— per aconseguir els objectius proposats en la programació didàctica elaborada pels professors, tenint en compte tant els objectius de l'assignatura com els de l'etapa.

Actualment, es considera que, en el procés d'ensenyament-aprenentatge, els alumnes han de ser alguna cosa més que uns simples espectadors o receptors de sabers i que s'han d'implicar en la construcció del seu propi coneixement mitjançant l'ús d'una metodologia activa i participativa, amb la qual es pretén aconseguir un aprenentatge significatiu. D'aquesta forma, els alumnes es converteixen en els protagonistes del seu propi aprenentatge, alhora que construeixen el seu coneixement i atribueixen sentit i significat als continguts de l'ensenyament.

La metodologia ha de permetre als alumnes un aprenentatge significatiu en relació amb els diferents elements del currículum. Les activitats educatives triades han d'afavorir la capacitat dels alumnes d'aprendre per ells mateixos, de treballar en equip i d'aplicar els mètodes de recerca apropiats. Al mateix temps, els alumnes han d'adquirir formació, maduresa intel·lectual i humana, i coneixements i destreses que els han de permetre progressar en el seu desenvolupament personal i social i incorporar-se a la vida activa i a l'educació superior.

S'ha de proporcionar als alumnes l'oportunitat de millorar la seva capacitat d'utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació, tant pel que fa a les aplicacions més generals com a les més específiques i directament relacionades amb l'assignatura d'història de l'art. Al mateix temps, s'han de dur a terme, també, activitats que estimulin l'interès, l'hàbit de la lectura i la capacitat d'expressar-se en públic.

Així mateix, és important que els alumnes desenvolupin la comprensió raonada i l'anàlisi crítica dels conceptes humanístics i estètics que els han de permetre interpretar les imatges i les teories artístiques amb plaer, rigor i sensibilitat.

Tot això requereix, lògicament, que els alumnes puguin analitzar, raonar, investigar, valorar, exposar i aplicar els procediments associats a l'estudi d'aquesta matèria, a més d'emetre opinions sobre aquests procediments.

Recursos didàctics

Les diferents activitats educatives que es duran a terme amb els recursos didàctics disponibles han de tenir com a finalitat ensenyar als alumnes i, al mateix temps, potenciar la seva capacitat d'aprendre per si mateixos, de saber fer feina tant de forma individual com en equip i d'actuar amb creativitat, iniciativa i esperit crític mitjançant una metodologia didàctica comunicativa, activa i participativa. També se'ls ha d'ensenyar a emprar els mètodes d'anàlisi i de recerca apropiats.

La selecció dels diferents tipus de recursos que s'utilitzaran depèn de l'estratègia didàctica de cada professor i de les particularitats del grup classe que els emprarà, però sempre s'ha de tenir en compte que els protagonistes de l'aprenentatge han de ser els estudiants i que els diferents instruments s'han d'adaptar als alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu, a fi de fomentar la qualitat, l'equitat i la inclusió educatives i la no-discriminació de les persones amb discapacitat.

Així mateix, s'ha de fomentar el coneixement, la valoració i el respecte del patrimoni cultural i artístic de les Illes Balears, a fi de promoure'n la conservació i la millora.

S'ha de facilitar que els alumnes adquireixin uns sabers coherents, actualitzats i rellevants i s'han d'integrar tots aquests aprenentatges i experiències a fi de contribuir a adquirir els objectius d'aquesta assignatura.

Entre els diferents recursos i tècniques existents en l'àmbit de la història de l'art podem assenyalar, juntament amb els mètodes més clàssics dels llibres de text amb fotos, les diapositives, els vídeos o els projectors, tota una altra sèrie de recursos audiovisuals i informàtics més innovadors. Alguns d'aquests darrers recursos, que tenen un ventall de materials i suports molt ampli, poden ser els següents:

- Visites virtuals, per exemple a museus, mitjançant l'ordinador, la pissarra digital interactiva, la pissarra digital, els canons de projecció, etc.
- Bases de dades i blogs sobre arquitectura, pintura i escultura.
- Eixos cronològics digitals, etc.

Els diferents recursos didàctics serveixen per guiar els alumnes en el procés d'aprenentatge mitjançant una sèrie d'estratègies, entre les quals podem destacar les següents:

- Proporcionar als alumnes les eines de feina (coneixement de les tècniques i els termes artístics) que els han de permetre reconèixer aspectes materials de l'obra d'art.
- Ajudar-los a descobrir el llenguatge intern de l'obra mitjançant propostes concretes de recerca i procediments rigorosos d'anàlisi.
- Contribuir a fer que adquireixin una formació estètica que els ha de permetre gaudir de la contemplació de l'art.
- Destacar el caràcter operatiu i progressiu d'aquestes estratègies des de l'anàlisi i la comprensió d'una obra d'art aïllada fins a l'estudi més complex de les relacions entre l'obra i la societat que l'ha fet possible, a fi d'assolir un aprenentatge interdisciplinari.
- Analitzar de forma crítica i raonada imatges que permetin assimilar i comprendre l'evolució de les formes artístiques de cada època i lloc.
- Dur a terme treballs de recerca que obliguin a usar fonts i recursos bibliogràfics, audiovisuals, informàtics, derivats de l'observació de les obres, etc., a fi d'aprendre a utilitzar els diferents recursos i valorar, també, el patrimoni i el llegat historicoartístic de les Illes Balears.

És important, també, que els alumnes es familiaritzin amb plantes, alçats, seccions i projeccions i que apliquin l'anàlisi d'aquests elements a les diferents manifestacions artístiques, per la qual cosa se n'han d'analitzar diferents exemples, entre els quals no han de faltar les mostres rellevants que hi ha a les Illes Balears.

Distribució espai-temps

Les diferents activitats d'ensenyament es poden dur a terme en una aula normal, en una aula matèria o amb visites a diferents exposicions o museus, depenent de l'objectiu que es vulgui assolir o de l'activitat que es vulgui desenvolupar.

Tipologia d'agrupaments

El perfil de l'activitat planificada pels professors determina la forma de fer feina dels alumnes, que pot ser de tipus individual, en petits grups, en grups més nombrosos, de forma col·laborativa o amb treballs d'innovació.

Tractament disciplinari

D'acord amb les finalitats, els objectius i els estàndards d'aprenentatge avaluable, l'assignatura d'història de l'art ha de contribuir fonamentalment a sensibilitzar els alumnes en l'anàlisi, el coneixement i l'estudi crític i raonat de les obres d'art.

Per aconseguir els objectius de la programació i assolir les competències establertes en la normativa, és necessari que els alumnes coneguin els aspectes estilístics, formals o tècnics que caracteritzen les obres d'art, però també que aprofundeixin en aquest coneixement incloent una perspectiva humanística en l'anàlisi d'aquestes obres.

Tot el que s'ha exposat anteriorment implica que s'ha d'estudiar, també, el context històric, ja que qualsevol moment i lloc dóna sentit a qualsevol aspecte de l'esdevenidor humà i el condiona, en aquest cas el significat del procés de la creació artística en tots els camps, per la qual cosa la relació amb la història i la geografia és bàsica. Però l'estudi de la història de l'art també ha de facilitar que els alumnes adquireixin una sèrie de coneixements, actituds i valors, que s'han de treballar de forma transversal. Així mateix, cal destacar les coincidències d'alguns continguts de la història de l'art amb l'assignatura de dibuix artístic II (proporcions en l'art) o amb l'assignatura específica de tècniques d'expressió gràficoplàstica (tècniques pictòriques, de gravat i d'estampació).

Entre les diferents activitats proposades, els treballs de recerca solen obligar els alumnes a emprar diferents fonts documentals i diversos recursos bibliogràfics, audiovisuals i informàtics de forma interdisciplinària amb altres matèries. D'aquesta

manera, s'aconsegueix que valorin positivament el patrimoni historicoartístic, especialment el més proper.

Avaluació

L'avaluació és una fase clau en el procés d'ensenyament-aprenentatge, ja que ens permet saber si l'estratègia didàctica triada ha estat la més adequada i si s'han assolit els objectius proposats. Els criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge avaluable són els referents per comprovar, en l'avaluació, el grau d'adquisició de les competències i d'assoliment dels objectius de l'etapa.

Els alumnes tenen dret a ser avaluats d'acord amb criteris de plena objectivitat, així com a conèixer els resultats dels seus aprenentatges, a fi que la informació que s'obtingui a través dels procediments informals i formals d'avaluació tenguin valor formatiu i els comprometin a millorar la seva educació.

Els criteris d'avaluació han d'estar inclosos en la programació didàctica del departament i els alumnes n'han d'estar informats.

L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes ha de ser continuada i sempre s'ha de tenir en compte l'assistència regular a classe i la participació en les diferents activitats proposades pels professors de la matèria.

Els professors decideixen si els alumnes han assolit els objectius i han adquirit un grau adequat de competències, en funció dels criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge corresponents. A més, han d'avaluar tant els aprenentatges dels alumnes com els processos d'ensenyament i la pròpia pràctica docent, i han d'establir indicadors d'assoliment en les programacions didàctiques. Per obtenir, en cada moment, una informació vàlida i fiable de l'avaluació, és convenient que el professor utilitzi els mètodes i els instruments més adequats: observació directa, revisió del quadern d'aula, valoració de les proves escrites amb resposta oberta o tancada, etc.

S'han d'establir les mesures més adequades perquè les condicions en què es fan les avaluacions s'adaptin a les necessitats dels alumnes amb necessitat específica de suport educatiu. Aquestes adaptacions en cap cas no s'han de tenir en compte per minorar les qualificacions obtingudes.

A més de recollir informació sobre els processos i les dificultats dels alumnes, la finalitat de l'avaluació és valorar tots els aspectes relacionats amb el procés educatiu: actuació dels professors, activitats relacionades, utilització del material, ambient de feina, etc., a fi d'orientar els alumnes i els professors en cada un dels aspectes d'aquest procés.

El paper dels docents

Aconseguir que tots els joves desenvolupin al màxim les seves capacitats, en un marc de qualitat i equitat, convertir els objectius generals en èxits concrets, adaptar el currículum i l'acció educativa a les circumstàncies específiques en què els centres es desenvolupen i aconseguir que els pares s'impliquin en l'educació dels fills no és possible sense els professors, ja que són un dels factors essencials de la qualitat de l'educació.

Entre les funcions dels professors destaquen la programació i la seqüenciació adequada de l'ensenyament de la matèria; l'avaluació del procés d'aprenentatge dels alumnes i dels processos d'ensenyament; la direcció i l'orientació de l'aprenentatge dels alumnes i el suport al seu procés educatiu, en col·laboració amb les famílies, i la recerca i l'experimentació relacionades amb els processos d'ensenyament i la millora contínua d'aquests processos.

Participació de les famílies

La normativa educativa estableix que les famílies són les primeres responsables de l'educació dels seus fills. Per això, el sistema educatiu les ha de tenir en compte i ha de confiar en les seves decisions. També indica que les famílies s'han de comprometre amb els seus fills en la feina quotidiana i amb la vida dels centres docents, ja que també depèn de les famílies l'èxit del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

Comunicació lingüística

– Adquisició i ús adequat del llenguatge artístic, imprescindible per descriure una obra d'art.

- Comprensió de textos i d'informació de caràcter artístic, a fi de poder distingir les idees principals de les secundàries.
- Elaboració d'exposicions orals i escrites coherents, amb un ús correcte de la sintaxi i el lèxic, per comentar documents tant escrits com visuals referents a una obra d'art.
- Disposició per al diàleg crític i constructiu com a eina per a la convivència i la interacció amb els companys.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Adquisició de les nocions matemàtiques necessàries per comprendre els processos de canvi presents a l'hora de dur a terme les obres d'art.
- Ús d'eines matemàtiques (proporcions) per analitzar i descriure una obra d'art.
- Utilització del mètode científic en tasques en què es duen a terme observacions, s'estableixen hipòtesis i s'obtenen conclusions, amb l'objectiu de prendre decisions.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics amb les millores en les condicions de realització de les obres artístiques al llarg de la història.
- Valoració del coneixement científic en relació amb els processos de recuperació i restauració d'obres artístiques del passat.

Competència digital

- Utilització del llenguatge específic en l'ús d'aplicacions informàtiques.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar la informació de manera crítica, és a dir, comparar-la, avaluar-ne la fiabilitat i adequació i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts digitals en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) utilitzant els programes o aplicacions que millor s'adaptin a les tasques.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la interacció professor-alumne (Moodle, aula virtual, blogs, etc.).
- Respects dels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Valoració crítica de la selecció d'informació, considerant la fiabilitat de les fonts de les quals procedeix.
- Motivació per aprendre a usar les tecnologies i millorar-ne l'ús.

Aprendre a aprendre

- Coneixement dels processos d'aprenentatge partint del que sap i organització del propi aprenentatge mitjançant la gestió eficaç del temps i de la informació.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca, supervisar la pròpia feina i avaluar els resultats obtinguts.
- Ús de la motivació i la curiositat per aprendre a fi d'aconseguir sentir-se protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge.

Competències socials i cíviques

- Comprensió dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història de l'art.
- Identificació de conceptes ètics (igualtat, no-discriminació, democràcia, drets humans, justícia, etc.) en la interpretació d'obres d'art de diferents èpoques i societats.
- Organització de debats de contingut artístic, en els quals es respectin les diferències i se superin els prejudicis, a fi de manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Elaboració de projectes relacionats amb la història de l'art mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los.
- Utilització de debats sobre temes de la història de l'art per saber comunicar-se, presentar informació i negociar de manera argumentada.
- Adquisició de pensament crític i de sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement del patrimoni històric i artístic i dels diferents estils i gèneres artístics, tant històrics com actuals.
- Aplicació de diferents habilitats de pensament amb sensibilitat i sentit estètic per emocionar-se amb les obres d'art i les manifestacions culturals i comprendre-les, valorar-les i gaudir-ne.
- Identificació de la relació entre manifestacions artístiques i culturals i la societat, la qual cosa implica prendre consciència de l'evolució del pensament, dels corrents estètics, de les modes i dels gusts.
- Respecte per la diversitat cultural i el diàleg entre cultures i societats.

- Gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals i demostració d'interès i respecte per aquestes.
- Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant tasques que suposin recreació, innovació i transformació.
- Promoció de la participació en activitats culturals de l'entorn immediat, la qual cosa implica comportaments favorables a la convivència.

Objectius específics

L'ensenyament de la història de l'art al segon curs del batxillerat té els objectius següents:

1. Comprendre i valorar les diferències en la concepció de l'art i l'evolució de les funcions socials que ha exercit al llarg de la història.
2. Entendre les obres d'art com a exponents de la creativitat humana, susceptibles de ser gaudides per si mateixes i de ser valorades com a testimoni d'una època i de la cultura d'aquesta època.
3. Utilitzar mètodes d'anàlisi per estudiar l'obra d'art que permetin conèixer-la, comprendre el llenguatge artístic de les diferents arts visuals i adquirir una terminologia específica i que, a la vegada, ajudin a desenvolupar la sensibilitat i la creativitat.
4. Elaborar comentaris d'obres d'art ordenats, ben estructurats i prou documentats.
5. Reconèixer i caracteritzar les manifestacions artístiques més destacades dels principals estils i artistes de l'art occidental, situar-les en el temps i en l'espai i valorar-ne la influència o la pervivència en etapes posteriors.
6. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, contribuir de forma activa a conservar-lo com a font de riquesa i com a llegat que s'ha de transmetre a les generacions futures i rebutjar els comportaments que el puguin malmetre.
7. Contribuir a la formació del gust personal, la capacitat de gaudi estètic i el sentit crític i aprendre a expressar sentiments i idees pròpies davant la contemplació de les creacions artístiques, a respectar la diversitat de percepcions de l'obra d'art i a superar estereotips i prejudicis.
8. Analitzar autors, obres i temes d'estils particularment rellevants en la producció artística de la història de les Illes Balears.
9. Obtenir informació de fonts diverses sobre aspectes significatius de la història de l'art a fi de comprendre la varietat de manifestacions al llarg del temps.

10. Prendre consciència de la significació especial que té el patrimoni històric i artístic com a manifestació de la memòria col·lectiva i expressió de la pròpia i genuïna identitat de les illes Balears.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

BLOC 1. ARRELS DE L'ART EUROPEU: EL LLEGAT DE L'ART CLÀSSIC
Continguts
Grècia, creadora del llenguatge clàssic. Principals manifestacions. La visió del classicisme a Roma. L'art a la Hispània romana. L'art romà a les Illes Balears.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art grec i de l'art romà i relacionar-les amb els respectius contextos històrics i culturals. 1.1. <i>Explica les característiques essencials de l'art grec i com evoluciona en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.</i> 1.2. <i>Defineix el concepte d'ordre arquitectònic i compara els tres ordres de l'arquitectura grega.</i> 1.3. <i>Describeix els diferents tipus de temple grec, amb referència a les característiques arquitectòniques i la decoració escultòrica.</i> 1.4. <i>Describeix les característiques del teatre grec i la funció de cada una de les parts que el compon.</i> 1.5. <i>Explica l'evolució de la figura humana masculina a l'escultura grega a partir del Curoso d'Anàxissos, el Dorífor (Policlet) i l'Apoxiòmenos (Lisip).</i> 1.6. <i>Explica les característiques essencials de l'art romà i com evoluciona en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.</i> 1.7. <i>Especifica les aportacions de l'arquitectura romana en relació amb la grega.</i> 1.8. <i>Describeix les característiques i les funcions dels principals tipus d'edifici romans.</i> 1.9. <i>Compara el temple i el teatre romans amb els respectius exemples grecs.</i> 1.10. <i>Explica els trets principals de la ciutat romana a partir de fonts històriques o historiogràfiques.</i> 1.11. <i>Especifica les innovacions de l'escultura romana en relació amb la grega.</i> 1.12. <i>Describeix les característiques generals dels mosaics i la pintura a Roma a partir d'una font històrica o historiogràfica.</i> 2. Explicar la funció social de l'art grec i de l'art romà i especificar el paper exercit per clients i artistes i les relacions entre aquests.

- 2.1. *Especifica quins eren els principals clients de l'art grec i explica la consideració social de l'art i dels artistes.*
- 2.2. *Especifica qui era el principal client de l'art romà i explica la consideració social de l'art i dels artistes.*
3. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art grec i de l'art romà aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).
- 3.1. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gregues: el Partenó, la tribuna de les cariàtides de l'Erectèon, el temple d'Atena Nike, el teatre d'Epidaure.*
- 3.2. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures gregues: el Curoso d'Anàvissos, l'Auriga de Delfos, el Discòbol (Miró), el Dorífor (Policlet), una mètopa del Partenó (Fídies), Hermes amb Dionís infant (Praxíteles), l'Apoxiòmenos (Lisip), la Victòria de Samotràcia, la Venus de Milo, el fris de l'altar de Zeus a Pèrgam (detall d'Atena i Gea).*
- 3.3. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques romanes: la Maison Carrée de Nimes, el Panteó de Roma, el teatre de Mèrida, el Colosseu de Roma, la basílica de Maxenci i de Constantí a Roma, el pont d'Alcàntara, l'aqüeducte de Segòvia, l'arc de Tit i la columna de Trajà a Roma.*
- 3.4. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures romanes: l'August de Prima Porta, l'estàtua eqüestre de Marc Aureli, el relleu de l'arc de Tit (detall dels soldats amb el canelobre i altres objectes del temple de Jerusalem), el relleu de la columna de Trajà.*
4. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.
- 4.1. *Elabora un treball de recerca sobre Fídies.*
- 4.2. *Elabora un treball de recerca sobre el debat referent a l'autoria grega o romana del grup escultòric de Laocoont i els seus fills.*
5. Respectar les obres artístiques de l'antiguitat grecoromana i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni escàs i insubstituïble que cal conservar.
- 5.1. *Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la pròpia comunitat autònoma.*
6. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.
- El criteri d'avaluació núm. 6 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.*

BLOC 2. NAIXEMENT DE LA TRADICIÓ ARTÍSTICA OCCIDENTAL: L'ART MEDIEVAL

Continguts

L'aportació cristiana a l'arquitectura i la iconografia.
Configuració i desenvolupament de l'art romànic. Esglésies i monestirs. La

iconografia romànica.

L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana. La catedral i l'arquitectura civil. Modalitats escultòriques. La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna.

El peculiar desenvolupament artístic de la península Ibèrica. Art hispanomusulmà. El romànic al Camí de Sant Jaume. El gòtic i la llarga durada d'aquest estil.

L'art gòtic de les Illes Balears.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art medieval i relacionar cada un dels estils d'aquest període amb els respectius contextos històrics i culturals.

1.1. *Explica les característiques essencials de l'art paleocristià i com evoluciona en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*

1.2. *Describeix l'origen, les característiques i la funció de la basílica paleocristiana.*

1.3. *Describeix les característiques i la funció dels baptisteris, els mausoleus i els martyriums paleocristians i de cada una de les parts que els conformen.*

1.4. *Explica l'evolució de la pintura i el mosaic a l'art paleocristià, amb especial referència a la iconografia.*

1.5. *Explica les característiques essencials de l'art bizantí a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*

1.6. *Explica l'arquitectura bizantina a través de l'església de Santa Sofia de Constantinoble.*

1.7. *Describeix les característiques del mosaic bizantí i dels temes iconogràfics del Pantocràtor, la Mare de Déu i la deisi, així com la influència que exerceixen en l'art occidental.*

1.8. *Defineix el concepte d'art preromànic i especifica les manifestacions d'aquest estil a Espanya.*

1.9. *Identifica les obres següents i les classifica raonadament segons l'estil: San Pedro de la Nave (Zamora), Santa María del Naranco (Oviedo) i San Miguel de la Escalada (Lleó).*

1.10. *Describeix les característiques generals de l'art romànic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*

1.11. *Describeix les característiques i la funció de les esglésies i els monestirs en l'art romànic.*

1.12. *Explica les característiques de l'escultura i la pintura romàniques, amb especial referència a la iconografia.*

1.13. *Describeix les característiques generals de l'art gòtic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*

1.14. *Describeix les característiques i l'evolució de l'arquitectura gòtica i especifica els canvis que introdueix respecte de la romànica.*

1.15. *Explica les característiques i l'evolució de l'arquitectura gòtica a Espanya.*

1.16. *Describeix les característiques i l'evolució de l'escultura gòtica i especifica les diferències*

tipològiques, formals i iconogràfiques que presenta respecte de l'escultura romànica.

1.17. Reconeix i explica les innovacions de la pintura de Giotto i del Trecento italià respecte de la pintura romànica i bizantina.

1.18. Explica les innovacions de la pintura flamenca del segle XV i esmenta algunes obres dels principals representants d'aquest estil.

1.19. Explica les característiques generals de l'art islàmic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

1.20. Descricu els trets essencials de la mesquita i el palau islàmics.

1.21. Explica l'evolució de l'art hispanomusulmà.

1.22. Explica les característiques de l'art mudèjar i especifica, amb exemples d'obres concretes, les diferències entre el mudèjar popular i el cortesà.

2. Explicar la funció social de l'art medieval i especificar el paper exercit per clients i artistes i les relacions entre aquests.

2.1. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art romànic.

2.2. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art gòtic i com varien aquestes relacions respecte del romànic.

3. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art medieval aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

3.1. Identifica, analitza i comenta el mosaic del festeig de l'emperadriu Teodora a San Vitale de Ravenna.

3.2. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques romàniques següents: Sant Vicenç de Cardona, San Martín de Frómista, la catedral de Santiago de Compostel·la.

3.3. Identifica, analitza i comenta les escultures romàniques següents: el dubte de sant Tomàs en un angle del claustre de Santo Domingo de Silos (Burgos), el judici final al timpà de Santa Fe de Concas (França), el sant sopar del capitell historiat del claustre de San Juan de la Peña (Osca), el pòrtic de la Glòria de la catedral de Santiago de Compostel·la.

3.4. Identifica, analitza i comenta les pintures murals romàniques següents: la volta de l'anunciació als pastors al panteó reial de San Isidoro de Lleó; l'absis de Sant Climent de Taüll (Lleida).

3.5. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gòtiques: la façana occidental de la catedral de Reims, l'interior de la planta superior de la Sainte Chapelle de París, la façana occidental i l'interior de la catedral de Lleó, l'interior de la catedral de Barcelona, l'interior de l'església de San Juan de los Reyes, a Toledo.

3.6. Identifica, analitza i comenta les escultures gòtiques següents: el grup de l'anunciació i la visitació de la catedral de Reims, el timpà de la portada del Sarmental de la catedral de Burgos, el retaule de Gil de Siloé a la cartoixa de Miraflores (Burgos).

3.7. Identifica, analitza i comenta les pintures gòtiques següents: escena de la fugida a Egipte de

Giotto, a la capella Scrovegni, de Pàdua; El matrimoni Arnolfini, de Jan van Eyck; El davallament de la creu, de Rogier van der Weyden; El jardí de les delícies, del Bosch.

3.8. Identifica, analitza i comenta les obres hispanomusulmanes següents: la mesquita de Còrdova; el palau de l'Aljaferia de Saragossa; la Giralda de Sevilla; l'Alhambra de Granada.

4. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.

4.1. *Elabora un treball de recerca sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i el judici final en l'art medieval.*

5. Respectar les obres de l'art medieval i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni que cal conservar.

5.1. *Explica la importància de l'art romànic al Camí de Sant Jaume.*

5.2. *Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a les Illes Balears.*

6. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 6 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 3. DESENVOLUPAMENT I EVOLUCIÓ DE L'ART EUROPEU AL MÓN CONTEMPORANI

Continguts

El Renaixement. Mecenes i artistes. Origen i desenvolupament del nou llenguatge en arquitectura, escultura i pintura. Aportacions dels grans artistes del Renaixement italià.

La recepció de l'estètica renaixentista a la península Ibèrica i a les Illes Balears.

Unitat i diversitat del barroc. El llenguatge artístic al servei del poder civil i de l'eclesiàstic. L'urbanisme barroc. Esglésies i palaus. Principals tendències.

El barroc hispànic i el balear. Urbanisme i arquitectura. Imatgeria barroca. L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del segle d'or.

El segle XVIII. La pervivència del barroc. El refinament rococó. Neoclassicisme i Romanticisme.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art de l'edat moderna, des del Renaixement fins al segle XVIII, i relacionar cada un dels estils amb els respectius contextos històrics i culturals.

1.1. *Explica les característiques essencials i la periodització del Renaixement italià a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*

1.2. *Especifica les característiques de l'arquitectura renaixentista italiana i explica com evoluciona des del Quattrocento al manierisme.*

1.3. *Especifica les característiques de l'escultura renaixentista italiana i explica com evoluciona*

des del Quattrocento al manierisme.

1.4. Especifica les característiques de la pintura renaixentista italiana i explica com evoluciona des del Quattrocento al manierisme.

1.5. Compara la pintura italiana del Quattrocento amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis.

1.6. Explica la peculiaritat de la pintura veneciana del Cinquecento i esmenta els artistes més representatius.

1.7. Especifica les característiques peculiars del Renaixement espanyol i el compara amb l'italià.

1.8. Descriu l'evolució de l'arquitectura renaixentista espanyola.

1.9. Explica la peculiaritat de l'escultura renaixentista espanyola.

1.10. Explica les característiques de la pintura d'El Greco a través d'algunes de les seves obres més representatives.

1.11. Explica les característiques essencials del barroc.

1.12. Especifica les diferències entre la concepció barroca de l'art i la renaixentista.

1.13. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.

1.14. Explica les característiques generals de l'urbanisme barroc.

1.15. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació que fan de David Miquel Àngel i Bernini.

1.16. Descriu les característiques generals de la pintura barroca i especifica les diferències entre l'Europa catòlica i la protestant.

1.17. Distingeix i caracteritza les grans tendències de la pintura barroca a Itàlia i els principals representants.

1.18. Especifica les peculiaritats de la pintura barroca flamenca i holandesa.

1.19. Explica les característiques de l'urbanisme barroc a Espanya i l'evolució de l'arquitectura durant el segle XVII.

1.20. Explica les característiques de la imatgeria barroca espanyola del segle XVII i compara l'escola castellana amb l'andalusa.

1.21. Explica les característiques generals de la pintura espanyola del segle XVII.

1.22. Descriu les característiques i l'evolució de la pintura de Velázquez a través d'algunes de les seves obres més significatives.

1.23. Explica el segle XVIII com una època de coexistència de vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.

1.24. Compara el barroc tardà i el rococó i especifica la diferent concepció de la vida i l'art que representen un estil i l'altre.

1.25. Explica les raons de l'aparició del neoclassicisme i les característiques generals d'aquest estil en arquitectura, escultura i pintura.

1.26. Comenta l'escultura neoclàssica a través de l'obra de Canova.

1.27. Especifica les possibles coincidències entre el neoclassicisme i el Romanticisme a la pintura

de David.

1.28. Distingeix el corrent tradicional del classicista de l'arquitectura barroca espanyola del segle XVIII.

1.29. Explica la figura de Salzillo com a darrer representant de la imatgeria religiosa espanyola en fusta policromada.

2. Explicar la funció social de l'art i especificar el paper exercit per mecenes, acadèmies, clients i artistes i les relacions entre aquests.

2.1. Descriu la pràctica del mecenatge al Renaixement italià i les noves reivindicacions dels artistes en relació amb el seu reconeixement social i la naturalesa de la seva tasca.

2.2. Descriu el paper exercit per les acadèmies al segle XVIII a tot Europa, en particular, pel Saló de París.

3. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art de l'edat moderna aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

3.1. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del Renaixement italià: la cúpula de Santa Maria del Fiore i l'interior de l'església de San Lorenzo, ambdues a Florència i obra de Brunelleschi; el palau Mèdici-Riccardi, de Michelozzo, a Florència; la façana de Santa Maria Novella i del palau Rucellai, ambdós a Florència i obra d'Alberti; el temple de San Pietro in Montorio, de Bramante, a Roma; la cúpula i el projecte de planta de Sant Pere del Vaticà, de Miquel Àngel; Il Gesù, a Roma, de Giacomo della Porta i Vignola; Villa Capra (La Rotonda), de Palladio, a Vicenza,.

3.2. Identifica, analitza i comenta les següents escultures del Renaixement italià: el primer plafó de les portes del Paradís (de la creació del món a l'expulsió del Paradís), de Ghiberti; el David i el Gattamelata, de Donatello; la Pietat del Vaticà, el David i les tombes dels Mèdici, de Miquel Àngel; El rapte de les sabines, de Giambologna.

3.3. Identifica, analitza i comenta les següents pintures del Renaixement italià: El tribut de la moneda i la Trinitat, de Masaccio; l'Anunciació del convent de San Marco, a Florència, de Fra Angelico; la Mare de Déu del duc d'Urbino, de Piero della Francesca; La Mare de Déu de les roques, El Sant Sopar i La Gioconda, de Leonardo da Vinci; l'Escola d'Atenes, de Rafael; la volta i el judici final de la Capella Sixtina, de Miquel Àngel; La tempesta, de Giorgione; la Venus d'Urbino i Carles V a Mühlberg, de Ticià; El lavatori dels peus, d'Il Tintoretto; les Noces de Canà, d'Il Veronese.

3.4. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del Renaixement espanyol: la façana de la Universitat de Salamanca; el palau de Carles V a l'Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; el monestir de San Lorenzo d'El Escorial, de Juan de Herrera.

3.5. Identifica, analitza i comenta les següents obres escultòriques del Renaixement espanyol: el Sacrifici d'Isaac del retaule de San Benito de Valladolid, d'Alonso Berruguete; el Sant Enterrament, de Juan de Juni.

- 3.6. *Identifica, analitza i comenta les següents pintures d'El Greco: L'espoliació, La Santa Lliga o l'Adoració del nom de Jesús, El martiri de sant Maurici, L'enterrament del senyor d'Orgaz, L'adoració dels pastors, El cavaller de la mà al pit.*
- 3.7. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del barroc europeu del segle XVII: la façana de Sant Pere del Vaticà, de Carlo Maderno; la columnata de la plaça de Sant Pere del Vaticà, de Bernini; San Carlo alle Quattro Fontane, a Roma, de Borromini; el palau de Versailles, de Le Vau, J. H. Mansart i Le Nôtre.*
- 3.8. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures de Bernini: David, Apol·lo i Dafne, l'Èxtasi de Santa Teresa, la càtedra de Sant Pere.*
- 3.9. *Identifica, analitza i comenta les següents pintures del barroc europeu del segle XVII: la Vocació de sant Mateu i La mort de la Mare de Déu, de Caravaggio; El triomf de Bacus i Ariadna, a la volta del palau Farnese, a Roma, d'Annibale Carracci; l'Adoració del nom de Jesús, a la volta d'Il Gesù, a Roma, de Gaulli (Il Baciccia); l'Adoració dels Reis, Les tres gràcies i El jardí de l'amor, de Rubens; La lliçó d'anatomia del doctor Tulp i la Ronda de nit, de Rembrandt.*
- 3.10. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del barroc espanyol del segle XVII: la plaça Major de Madrid, de Juan Gómez de Mora; el retaule de San Esteban de Salamanca, de José Benito Churriguera.*
- 3.11. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures del barroc espanyol del segle XVII: la Pietat de Gregorio Fernández, la Immaculada del faristol, d'Alonso Cano; Magdalena penitent, de Pedro de Mena.*
- 3.12. *Identifica, analitza i comenta les següents pintures del barroc espanyol del segle XVII: El martiri de sant Felip, El somni de Jacob i El lesionat, de Ribera; la Natura morta del Museu del Prado, de Zurbarán; L'aiguader de Sevilla, Els borratxos, La farga de Vulcà, La rendició de Breda, El príncep Baltasar Carles a cavall, La Venus del mirall, Las Meninas i Les filoses, de Velázquez; La Sagrada Família de l'ocellet, La Inmaculada d'El Escorial, Els nens de la petxina i Nens jugant als daus, de Murillo.*
- 3.13. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del segle XVIII: la façana de l'hospici de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; la façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel·la, de Casas i Novoa; el Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sacchetti; el Panteó de París, de Soufflot; el Museu del Prado, de Juan de Villanueva, a Madrid.*
- 3.14. *Identifica, analitza i comenta les següents obres escultòriques del segle XVIII: L'oració a l'hort, de Salzillo; Eros i Psique i Paulina Bonaparte, de Canova.*
- 3.15. *Identifica, analitza i comenta les següents obres de David: El jurament dels Horacis i La mort de Marat.*
4. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.
- 4.1. *Elabora un treball de recerca sobre el procés de construcció de la nova basílica de Sant Pere*

del Vaticà al llarg dels segles XVI i XVII.

5. Respectar les obres de l'art de l'edat moderna i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni que cal conservar.

5.1. *Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres d'art més rellevants dels segles XVI al XVIII que es conserven a la pròpia comunitat autònoma.*

6. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 6 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 4. EL SEGLE XIX: L'ART D'UN MÓN EN TRANSFORMACIÓ

Continguts

La figura de Goya.

La revolució industrial i l'impacte dels nous materials en l'arquitectura. De l'historicisme al modernisme. El modernisme a les Illes Balears. L'escola de Chicago.

El naixement de l'urbanisme modern.

L'evolució de la pintura: Romanticisme, realisme, impressionisme, simbolisme. Els postimpressionistes: el germen de les avantguardes pictòriques del segle XX.

L'escultura: la pervivència del classicisme. Rodin.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar l'obra de Goya i identificar-hi els trets propis dels corrents de la seva època i els que anticipen diverses avantguardes posteriors.

1.1. *Analitza l'evolució de l'obra de Goya com a pintor i gravador des que arriba a la cort fins al seu exili final a Bordeus.*

1.2. *Compara la visió de Goya en les sèries de gravats Els capritxos i Els disbarats o proverbis.*

2. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'arquitectura, l'escultura i la pintura del segle XIX i relacionar cada un dels estils amb els seus respectius contextos històrics i culturals.

2.1. *Describeu les característiques i l'evolució de l'arquitectura del ferro al segle XIX en relació amb els avenços i les necessitats de la revolució industrial.*

2.2. *Explica les diferències entre enginyers i arquitectes a la primera meitat del segle XIX.*

2.3. *Explica les característiques del neoclassicisme arquitectònic durant l'imperi de Napoleó.*

2.4. *Explica les característiques de l'historicisme en arquitectura i com evoluciona cap a l'eclecticisme.*

2.5. *Explica les característiques i les principals tendències de l'arquitectura modernista.*

2.6. *Especifica les aportacions de l'escola de Chicago a l'arquitectura.*

2.7. *Describeu les característiques i els objectius de les remodelacions urbanes de París, Barcelona*

i Madrid a la segona meitat del segle XIX.

2.8. Descriu les característiques del Romanticisme en pintura i distingeix entre el Romanticisme de la línia d'Ingres i el Romanticisme del color de Géricault i Delacroix.

2.9. Compara les visions romàntiques del paisatge a Constable i Turner.

2.10. Explica el realisme i l'aparició d'aquest estil en el context dels canvis socials i culturals de mitjan segle XIX.

2.11. Compara el realisme amb el Romanticisme.

2.12. Descriu les característiques generals de l'impressionisme i el neoimpressionisme.

2.13. Defineix el concepte de postimpressionisme i especifica les aportacions de Cézanne i Van Gogh com a precursors dels grans corrents artístics del segle XX.

2.14. Explica el simbolisme de final del segle XIX com a reacció davant el realisme i l'impressionisme.

2.15. Relaciona la producció i l'academicisme dominants a l'escultura del segle XIX amb les transformacions que tenen lloc a les ciutats (monuments commemoratius a places, parcs i avingudes i escultures funeràries als nous cementiris).

2.16. Explica les característiques de la renovació escultòrica empresa per Rodin.

3. Explicar l'evolució cap a la independència dels artistes respecte als clients i especificar el paper exercit per les acadèmies, els salons, les galeries privades i els marxants.

3.1. Explica els canvis que es produeixen al segle XIX en les relacions entre artistes i clients, referits a la pintura.

4. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art del segle XIX aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

4.1. Identifica, analitza i comenta les següents obres de Goya: El para-sol, La família de Carles IV, El dos de maig (o La càrrega dels mamelucs), Els afusellaments del tres de maig; Desastre núm. 15 ("I no hi ha remei") de la sèrie Els desastres de la guerra; Saturn devorant un fill i La lletera de Bordeus.

4.2. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: el temple de la Magdalena, a París, de Vignon; el Parlament de Londres, de Barry i Pugin; l'Auditorium de Chicago, de Sullivan i Adler; la torre Eiffel, a París; el temple de la Sagrada Família, a Barcelona, de Gaudí.

4.3. Identifica, analitza i comenta les següents pintures del segle XIX: El bany turc, d'Ingres; El rai de la Medusa, de Géricault; La llibertat guiant el poble, de Delacroix; El carro de fenc, de Constable; Pluja, vapor i velocitat, de Turner; L'enterrament d'Ornans, de Courbet; L'àngelus, de Millet; Dinar sobre l'herba, de Manet; Impressió, sol naixent i la sèrie sobre la catedral de Rouen, de Monet; Le Moulin de la Galette, de Renoir; Una tarda de diumenge a l'illa de la Grande Jatte, de Seurat; Jugadors de cartes i Pomes i

taronges, de Cézanne; La nit estelada i El segador, de Van Gogh; Visió després del sermó i El mercat (Ta matete), de Gauguin.

4.4. *Identifica, analitza i comenta les següents obres de Rodin: El pensador i Els burgesos de Calais.*

5. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.

5.1. *Elabora un treball de recerca sobre les exposicions universals del segle XIX i la importància que tenen des del punt de vista arquitectònic.*

5.2. *Elabora un treball de recerca sobre la influència de la fotografia i el gravat japonès en el desenvolupament de l'impressionisme, amb referències a obres concretes.*

6. Respectar les obres de l'art del segle XIX i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni que cal conservar.

6.1. *Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres més rellevants de l'art del segle XIX que es conserven a la pròpia comunitat autònoma.*

7. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 7 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 5. LA RUPTURA DE LA TRADICIÓ: L'ART A LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX

Continguts

El fenomen de les avantguardes a les arts plàstiques: fauvisme, cubisme, futurisme, expressionisme, pintura abstracta, dadaisme i surrealisme.

Renovació del llenguatge arquitectònic: el funcionalisme del moviment modern i l'arquitectura orgànica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de les avantguardes artístiques de la primera meitat del segle XX i relacionar cada una de les avantguardes amb els respectius contextos històrics i culturals.

1.1. *Defineix el concepte d'avantguarda artística en relació amb el ritme accelerat de canvis en la societat de l'època i la llibertat creativa dels artistes iniciada la centúria anterior*

1.2. *Descriu l'origen i les característiques del fauvisme.*

1.3. *Descriu el procés de gestació i les característiques del cubisme i distingeix el cubisme analític del sintètic.*

1.4. *Descriu l'ideari i els principis bàsics del futurisme.*

1.5. *Identifica els antecedents de l'expressionisme al segle XIX, explica les característiques generals i especifica les diferències entre els grups alemanys Die Brücke i Der Blaue Reiter.*

1.6. *Descriu el procés de gestació i les característiques de la pintura abstracta, distingeix el vessant cromàtic i el geomètric i especifica alguns dels corrents més significatius, com el*

suprematisme rus o el neoplasticisme.

1.7. Descriu les característiques del dadaisme com a actitud provocadora en un context de crisi.

1.8. Explica l'origen, les característiques i els objectius del surrealisme.

1.9. Explica la importància dels pintors espanyols Picasso, Miró i Dalí en el desenvolupament de les avantguardes artístiques.

1.10. Explica la renovació temàtica, tècnica i formal de l'escultura a la primera meitat del segle XX i distingeix les obres que estan relacionades amb les avantguardes pictòriques i les que utilitzen recursos o llenguatges independents.

1.11. Explica el procés de configuració i els trets essencials del moviment modern en arquitectura.

1.12. Especifica les aportacions de l'arquitectura orgànica al moviment modern.

2. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art de la primera meitat del segle XX aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

2.1. Identifica, analitza i comenta les obres següents: L'alegria de viure, de Matisse; Les senyoretes del carrer d'Avinyó, Retrat d'Ambroise Vollard, Natura morta amb cadira de reixeta i Guernica, de Picasso; La ciutat que emergeix, de Boccioni; El crit, de Munch; El carrer, de Kirchner; Lírica i Sobre blanc II, de Kandinsky; Quadrat negre, de Malevitx; Composició II, de Mondrian; L.H.O.O.Q., de Duchamp; L'elefant de les Cèlebes, d'Ernst; La clau dels camps, de Magritte; El carnaval d'Arlequí i Dones i ocells a la llum de la lluna, de Miró; El joc lúgubre i La persistència de la memòria, de Dalí.

2.2. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques següents: El profeta, de Gargallo; Formes úniques de continuïtat a l'espai, de Boccioni; Font, de Duchamp; Dona pentinant-se davant un mirall, de Julio González; Mademoiselle Pogany I, de Brancusi; Llagosta, nansa i cua de peix, de Calder; Figura repenjada, d'Henry Moore.

2.3. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques següents: edifici de la Bauhaus a Dessau (Alemanya), de Gropius; el pavelló d'Alemanya a Barcelona, de Mies van der Rohe; Ville Savioie, a Poissy (França), de Le Corbusier; Casa Kaufman (Casa de la Cascada), de Frank Lloyd Wright.

3. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.

3.1. Elabora un treball de recerca sobre el GATEPAC (Grupo de Arquitectos y Técnicos Españoles para el Progreso de la Arquitectura Contemporánea).

4. Respectar les manifestacions de l'art de la primera meitat del segle XX i valorar-ne la importància com a expressió de la profunda renovació del llenguatge artístic en el qual se sosté la llibertat creativa actual.

4.1. Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la pròpia comunitat autònoma i justifica l'elecció.

5. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 5 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 6. LA UNIVERSALITZACIÓ DE L'ART DES DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX

Continguts

El predomini del moviment modern o estil internacional en arquitectura. L'arquitectura al marge de l'estil internacional: *high tech*, arquitectura postmoderna i desconstrucció.

Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.

Nous sistemes visuals: fotografia, cinema i televisió, cartellisme, còmic.

La combinació de llenguatges expressius.

L'impacte de les noves tecnologies en la difusió i la creació artístiques.

Art i cultura visual de masses.

El patrimoni artístic com a riquesa cultural. La preocupació per la conservació d'aquest patrimoni.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art des de la segona meitat del segle XX i emmarcar-les en les noves relacions entre clients, artistes i públic que caracteritzen el món actual.

1.1. Explica el paper exercit en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.

1.2. Explica les raons de la pervivència i la difusió internacional del moviment modern en arquitectura.

1.3. Distingeix i descriu les característiques d'altres tendències arquitectòniques al marge del moviment modern o estil internacional, en particular el high tech, l'arquitectura postmoderna i la desconstrucció.

1.4. Explica i compara l'informalisme europeu i l'expressionisme abstracte nord-americà.

1.5. Explica l'abstracció postpictòrica.

1.6. Explica el minimalisme.

1.7. Explica l'art cinètic i l'art òptic (op art).

1.8. Explica l'art conceptual.

1.9. Explica l'art pobre (arte povera).

1.10. Distingeix i explica alguns dels principals corrents figuratius: art pop, nova figuració i hiperrealisme.

1.11. Explica en què consisteixen les següents manifestacions d'art no durador: happening, art corporal (body art) i art natura (land art).

1.12. Descriu els plantejaments generals de la postmodernitat referida a les arts plàstiques.

2. Explicar el desenvolupament i l'extensió dels nous sistemes visuals, com la fotografia, el cinema, la televisió, el cartellisme o el còmic, i especificar la manera com combinen diversos llenguatges expressius.

2.1. *Explica breument el desenvolupament dels nous sistemes visuals i les característiques del llenguatge expressiu que empren: fotografia, cartellisme, cinema, còmic, produccions televisives, videoart, art per ordinador.*

3. Descriure les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies i explicar quins efectes tenen tant per a la creació artística com per a la difusió de l'art.

3.1. *Especifica les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art.*

4. Identificar la presència de l'art en la vida quotidiana i distingir els àmbits molt diversos en els quals es manifesta.

4.1. *Defineix el concepte de cultura visual de masses i en descriu els trets essencials.*

4.2. *Identifica l'art en els diferents àmbits de la vida quotidiana.*

5. Explicar què és el patrimoni mundial de la UNESCO i descriure'n l'origen i la finalitat.

5.1. *Explica l'origen del patrimoni mundial de la UNESCO i els objectius que persegueix.*

6. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art creades a partir de la segona meitat del segle XX aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

6.1. *Identifica, analitza i comenta les obres següents: l'Unité d'Habitation a Marsella, de Le Corbusier; el Seagram Building, a Nova York, de Mies van der Rohe i Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; el Teatre de l'Òpera de Sydney, de J. Utzon; el Centre Pompidou de París, de R. Piano i R. Rogers; l'AT & T Building, a Nova York, de Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.*

6.2. *Identifica (l'autor i el corrent artístic, no necessàriament el títol), analitza i comenta les obres següents: Pintura (Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia de Madrid), de Tàpies; Crit núm. 7, d'Antonio Saura; One: number 31, 1950, de J. Pollock; Ctesiphon III, de F. Stella; Equivalent VIII, de Carl André; Horta 200, de Vasarely; Una i tres cadires, de J. Kosuth; Iglú amb arbre, de Mario Merz; Marilyn Monroe (serigrafia de 1967), d'A. Warhol; El papa que crida (estudi a partir del retrat del papa Innocenci X), de Francis Bacon; La Gran Via madrilenya el 1974, d'Antonio López.*

7. Respectar les manifestacions de l'art de tots els temps i valorar-les com a patrimoni cultural heretat que s'ha de conservar i transmetre a les generacions futures.

7.1. *Elabora un treball de recerca relacionat amb els béns artístics d'Espanya inscrits en el catàleg del patrimoni mundial de la UNESCO.*

8. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i

denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 8 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.